

навколишнього світу у їх взаємозв'язку та розширенню знань учнів, діапазону їх практичного застосування [3].

Інтегрований урок включає багатопланові об'єкти, інформація про сутність яких міститься в різних навчальних дисциплінах; широка палітра використання міжпредметних зв'язків при різнобічному розгляді однопланових об'єктів; своєрідна структура, методи, прийоми і засоби, які сприяють його організації і реалізації поставлених цілей

Таким чином, особливістю інтегрованих уроків є те, що учні на таких уроках не гублять з поля зору вихідну проблему, а розширюють і поглиблюють коло пов'язаних із нею знань.

Матеріал чинних програм та підручників початкової школи дозволяє об'єднувати близькі за змістом теми, поняття з різних предметів для формування у школярів цілісного уявлення про явища, події, світ в цілому.

Література

1. Беляев О.М. Лінгводидактика рідної мови : навчально-методичний посібник / О.М.Біляев. – К. : Генеза, 2005. – 180 с.
2. Вашуленко М.С. Інтегровані завдання з рідної мови й читання / М.С.Вашуленко // Початкова школа. – 1994. – №6. – С.13-16.
3. Іванчук М.Г. Інтеграція – провідна тенденція сучасного наукового пізнання // Педагогіка і психологія. – 2003. – №3-4. – С. 62-71.
4. Ілляш С. Інтегрований підхід до навчання у початковій школі, його цінність / С.Ілляш [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://drohobych.net/youngsc/AQGS/2013_6-2/pedagogy/57-65.pdf
5. Інтегровані уроки в початковій школі / Упоряд. Н. С. Вегера – Тернопіль–Харків : Ранок, 2010. – 160 с. – (Серія «Відкритий урок»).
6. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи / О.Я.Савченко. – К. : Генеза, 1999. – 368 с.
7. Якименко С.І. Впровадження інтегрованої технології в освітній процес школи І ступеня / С.І.Якименко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://ps.stateuniversity.ks.ua/file/issue_67/93.pdf

УДК 37.017 (09)

ФІЗЕШ О.Й.,
Мукачівський державний університет

БУКВАР ЯК ЗАСІБ ВИХОВАННЯ

Трансформація суспільного устрою в Україні викликала зміни в культурі, освіті, духовному становленні підростаючого покоління, що вимагає переосмислення психолого-педагогічних ідей минулого в ракурсі попередження відхилень у формуванні особистості, подальшого вдосконалення методів, способів та засобів впливу на її свідомість. Гуманістична парадигма, утверджувана у сучасній освітній ситуації, вимагає внесення суттєвих коректив у виховну спрямованість змісту навчальної літератури в школі. Саме підручник покликаний сприяти відродженню духовності суспільства в цілому і кожної особистості зокрема, виховувати у школярів національну самосвідомість,

розвинену духовність, моральну, художньо-естетичну, громадянську, трудову, екологічну, фізичну культуру. Українська педагогічна наука має чималий досвід організації виховання підростаючого покоління. Зокрема, вагомими є педагогічні ідеї, які пропагувалися в творах К. Ушинського, О. Духновича, Б. Грінченка, С. Русової, Г. Ващенко, а також у педагогічній спадщині А. Макаренка та В. Сухомлинського. Питання, пов'язані з визначенням основних напрямів у вихованні, на сучасному етапі розглядаються багатьма вітчизняними вченими у різних контекстах: пріоритетність національного та родинного виховання - О. Вишневський, В. Скуратівський, М. Стельмахович; необхідність громадянського виховання як одного з напрямів всебічного виховання особистості – П. Ігнатенко, Н. Косарева, В. Поплужний, О. Сухомлинська; вплив християнської моралі на формування духовності в підростаючого покоління – А. Вихрущ, О. Вишневський, Я. Войтенко та ін. Оскільки одним із засобів реалізації змісту виховання є шкільний підручник, то доцільно зазначити, що ряд досліджень дидактів та методистів безпосередньо стосуються проблем шкільного підручника. Зокрема, питання структури змісту підручника (В. Бейлінсон, В. Безпалько, Д. Зуєв); суті, ролі і місця підручника у навчальному процесі (Ю. Бабанський, А. Полякова, М. Скаткін); дидактичної моделі навчального предмету та її реалізації в структурі і змісті підручника (О. Савченко, В. Цетлін, Д. Чередниченко) тощо.

Першим підручником в житті дитини є буквар. Сьогодні видруковано чимало різних букварів. Однак, не кожному притаманна висока художня цінність та відповідність поставленій меті – виховання високоморальної, працелюбної, естетично розвинутої дитини, яка досконало володіла б рідною мовою. У ході аналізу літератури з питання нашого дослідження ми виявили велике різноманіття визначень букваря. Наприклад, у «Сучасному педагогічному словнику» С. Гончаренка зазначається: «Буквар – підручник для навчання грамоти, початковий посібник з розвитку мови і логічного мислення у дітей» [1, с. 46]. Аналогічне тлумачення подає й Українська радянська енциклопедія [2, с. 65]. Цікаве визначення, на нашу думку, наведено в «Энциклопедическом словаре» Ф. Брокгауза. Зокрема, буквар – це «азбука, зібрання букв, складів і морально повчальних статей для першопочаткового дитячого навчання читання» [3, с. 866]. Як бачимо, укладач словника вже в самому змісті поняття «буквар» вказує не тільки на освітню функцію першого підручника, але й на виховну. Отож, можемо зробити висновок, що буквар – це початковий підручник, за яким навчаються грамоті, вправляються у розвитку мовлення та логічного мислення, опановують перші усвідомлені знання про моральність.

Поява на закарпатоукраїнських землях «Книжиці читальної для починаючих» [4] О. Духновича у 1847 р. у Будині знаменує собою новий етап розвитку освіти та шкільництва, оскільки побудований на народно-розмовній лексичній основі. Важливим також є той факт, що «Книжниця ...» у часі передувє всім першим відомим українським букварям, а саме: «Букварю»

К. Шейковського (1861), «Українській абетці» (1861) М. Гаццука, «Граматці» (1857) П. Куліша та «Букварю южнорускому» (1861) Т. Шевченка. О.Духнович, будучи справжнім громадянином, патріотом своєї країни, намагався через зміст свого букваря прищепити наймолодшим школярам почуття громадянськості, реалізуючи при цьому всі напрями виховання: патріотичне, духовне, релігійне, моральне, етичне, виховання працелюбності, любові до тварин, фізичне. Загалом, «Книжниця читальная для начинающих» є значним внеском у розвиток теорії виховання молодших школярів. Окрім «Книжиці читальної» О. Духновича на закарпатських землях було видано ще кілька букварів: у 1873 р. в Будапешті була надрукована «Русско-славянская азбука» П.Генція; у 1887 р. в Будапешті вийшла «Русская азбука и перва читанка для первой классы народных школ» Л. Чопея; у 1898 р. В. Врабель в Ужгороді видав «Буквар». Названі букварі набули поширення в Закарпатті в кінці ХІХ – на початку ХХ ст., проте з методичного боку вони були укладені досить складно і в школах за ними важко було працювати. Більшість текстового матеріалу букварів спрямована на виховання моральних якостей особистості. Виховна спрямованість азбук цього часу визначалася такою системою принципів виховання: єдність загальнолюдського та національного у вихованні, гуманізація виховання, гармонізація родинного та суспільного виховання, природовідповідності виховання. Названі принципи знайшли відображення у таких найважливіших для даного періоду напрямках виховання, як патріотичне виховання, релігійно-моральне виховання, трудове та фізичне виховання.

Література

1. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К.: Либідь, 1997. 376 с.
2. Українська Радянська енциклопедія. Том II. Вид. 2-ге. К., 1978. С.65. Стаття: Буквар.
3. Брокгаузъ Ф.А., Ефронъ И.А. Энциклопедический словарь. Том IV-а. С.-Пб, 1894. 940 с. С.866. Стаття: Букварь.
4. Духнович А. Книжниця читальная для начинающих, видання 1847, 1850, 1852 рр. *Духнович О. Твори: У 4-х т. Пряшів, 1967. Т.2. С.95-272.*

UDC 37.016:81'243(439)

FODOR K.
Mukachevo State University
Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute

NEW APPROACHES TO TEACHING A FOREIGN LANGUAGE IN HUNGARY *

* Стаття виконана за сприяння програми Колегіум Талентум, 2018р., Угорщина
This work was supported by the Collegium Talentum 2018 Programme of Hungary.

The language policy of the Council of Europe is aimed at studying foreign languages because without the knowledge of foreign languages social, ecological, as well as cultural integration of European countries is impossible. Since the 80's of the twentieth century, the European Commission has established a direction called

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>